

indirectè violaretur immunitas Ecclesiastica, et jurisdictio laica protenderetur ad prædia, quæ ad Ecclesias et Clericos devoluta, non ampliùs continentur sub tali jurisdictione.

De excommunicationis pœna contra violatores Ecclesiæ immunitatis lata, vide *c. 4. 7. h. t. c. fin. eod. in 6.*, *Clem. un. h. t.*, qua corrigitur *cap. 3. h. t. in 6.* item vide *Clem. fin. de censib.* et casum 18 Bullæ Cœnæ, de quo dixi supra *tit. de censib. in fin.* Nec contra-agentes excusantur consuetudine; tum quia tali consuetudini perpetuò resistit jus Can., tum quia immunitas ista est juris divini, cui consuetudo prævalere non potest (*c. fin. de consuetud.*) Taciturnitas autem Papæ non habetur pro consensu, sed pro patientia ad majora mala evitanda. Vide *Laym. l. 4. tr. 9. c. 6. et seqq.*

§ II.

De Immunitate Ecclesiastica locali.

399. Immunitas ista consistit potissimùm in duobus:—1.º Quòd in locis sacris certi actus fieri prohibeantur.—2.º Quòd in eis confugientes reperiant asylum, ut inde extrahi nequeant.

400. Q. 1.º *Qui actus in Ecclesiis seu locis sacris fieri prohibeantur?*

R. 1.º Omnia placita secularia, h. e. actus judiciales cum strepitu forens; ita ut omnia acta iudicis, vel arbitri laici sint ipso jure nulla (*c. 2. in fin. h. t. in 6.*); et quidem:—I. iudicium sanguinis prohibetur in Ecclesia, aut cœmeterio exerceri sub interminatione anathematis, seu excommunicationis saltèm ferendæ (*c. 5. h. t.*); quæ tamen pœna non extenditur ad exercentes iudicia civilia. In domo autem Ecclesiæ propria, cum licentia Prælati iudicia secularia exerceri possunt, cum id non prohibeatur. Iudicia quoque Ecclesiastica absolutè in Ecclesia fieri possent, sed decentiùs in palatio Episcopali vel alio honesto loco expediantur: *Can. fin. 2. q. 2. et c. 25. de appell.* ibi: *non in Ecclesia.*—II. Prohibentur in Ecclesia fieri concilia politica et parlamenta, vana et profana colloquia, negotiationes, nundinæ, contractus seculares, qui tamen non irritantur; imò si in silentio fiant, excusantur à gravi culpa: ludi theatrales, nisi ob causam pietatis excusarentur; convivia, lusus profani et alii actus à pietate alieni, qui cum reverentia templi non componuntur (*cap. 2. h. t. in 6.*) Multi autem actus honesti permittuntur in Ecclesia, ut manumittere senos, tutores aut curatores dare, prælegere lectiones scholasticas, præsertim Sac. Theologiæ, conferre gradum magisterii, disputationes celebrare etc. Venditio candelarum, quæ fit in cœmeterio vel atrio Ecclesiæ ad promovendam devotionem fidelium, ex generali consuetudine cohonestatur.

2.º Non omnes actus peccaminosi, qui fiunt in Ecclesia, contrahunt specialem malitiam sacrilegii, sed tantùm illi, qui ex determinatione le-

gis Ecclesiasticæ specialiter contrariantur sanctitati loci: ut homicidium, effusio sanguinis aut seminis humani, sepultura infidelis aut fidelis excommunicati vitandi, quibus locus sacer polluitur, ut supra *tit. 40.* dictum.—Item furtum, si res Ecclesiæ auferatur, vel persona quidem, sed templi custodiæ commendata, quo casu evadit quasi res Ecclesiæ. An verò furtum sit sacrilegium eo casu, quo res profana per accidens est in Ecclesia, et tollitur, ut si fur alicui pecuniam ex sacco tollat, dubium est inter DD.; affirmant Suar., Perez et alii, ex *Can. 22. quisquis 17. q. 4. ibi: Sacrilegium committitur, auferendo sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, sive sacrum de non sacro.* Negant probabiliter Victor., Fagund. Ant. de Spiritu Sancto, ly *non sacrum de sacrum* restringentes ad *non sacrum*, quod est proprium, vel commendatum Ecclesiæ.—De pœnis furum sacrilegorum dicatur *tit. de furtis in lib. 5.* Ceterùm contra eos, qui in Ecclesia peccant, vel exercent aliquos actus prohibitos, si specialis pœna non est à jure prodita, erit pœna arbitraria.

401. Q. II. *An, et quo jure jus asyli competat Ecclesiis?*

R. Jus asyli competit Ecclesiis, quidem probabilius jure humano, non verò naturali et divino. 1.ª pars patet ex *h. t. et tit. C. de his, qui ad Eccl.* 2.ª pars est Covar., Zoes, Engl., Schmier, Reiff. cum citat. contra Farin., Decium etc.—Nam jus naturale, quod præcipit cultum divinum et reverentiam locis sacris imponendam, non attribuit asylum: tum quia malefactorum extrahere ex templo non est per se intrinsecè malum, sed medium bonum ad exercendam justitiam; tum quia extractio malefactoris de se non adversatur cultui divino et reverentiæ templis debitæ; ergò jure naturali non competit asylum Ecclesiis.—Non etiam jure divino scripto aut tradito; quia de hoc plenè non constat, cum præceptum veteris legis circa civitates refugii, utpote caremoniale aut iudiciale, expiraverit per mortem Christi, et aliunde asylum hoc non datur, nisi illis, qui præter intentionem delinquerunt (*Exod. 21. v. 13. Deuteron. 19. v. 4. et seqq. Josue 20. v. 5.*)—Restat ergò, ut dicamus asylum istud competere Ecclesiis jure humano, tam Ecclesiastico, quàm politico, licèt occasio hæc jura condendi desumpta sit ex veteri lege.—Nec obstat textus Trident. Sess. 25. cap. 20. *de refor.* ibi: *Ecclesia* etc.; nam procedit de immunitate personali et reali: localis verò quoad asylum Canonice sanctionibus constituta est.

402. Q. III. *Quæ loca sacra gaudeant jure asyli?*

R. 1.º Omnes Ecclesiæ auctoritate Episcopi erectæ cum cœmeterio, et tota sua fabrica interiori et exteriori, licèt Ecclesia necdum sit consecrata, benedicta aut plenè extracta; et licèt sit polluta, interdicia aut diruta cum spe reedificationis (*c. 9. h. t. c. 4. de Relig. domib. et Can. 3. nulli liceat 12. q. 2.*) Unde reus etiam vectem portæ, vel murum Ecclesiæ tangendo, gaudet asylo.—II. Omnia monasteria cum suis hortis, areis, stabulis intra septa monasterii sitis.—III. Omnia loca, quæ jure Can. censentur religiosa, seu cum auctoritate Episcopi erecta, ut cœmeteria, hospitalia, oratoria etc. Neque tamen hoc privilegium extenditur ad 40 passus ab Ecclesia cathedrali, et 30 ab inferiori, quia *Can. 6. et 35. 17. q. 4.*

distantiam istam concedit eis, qui jam ad Ecclesiam fugerunt, pro requisitis naturæ: imò contraria consuetudine aliud observatur.—IV. Palatium Episcopi, licet ad 40 passus distet ab Ecclesia cathedrali, et publica capella careat: ita generalis textus *Can. 36. id restituimus 17 q. 4.*; alioquin nihil speciale haberet domus Episcopi, cum etiam domus Canonorum et Parochorum, si tantum ad 40 passus distent à sua Ecclesia, gaudeant tali immunitate, uti et domus privatorum publicam capellam habentium. Idem privilegium competit probabiliter domui Episcopi titularis et Prælati jurisdictionem quasi Episcopalem habentis, ut teste Dian., Fagn., etc. fertur declarasse S. Cong.

2.º Jure asyli non gaudent.—I. Oratoria privata sine auctoritate Episcopi erecta, licet ibi ex licentia Papæ Missæ celebrentur (S. Congr. in *Perusina* 1631. die 9 Nov.)—II. Palatia S. R. E. Cardinalium, cum de his nihil statutum sit: nisi extra urbem consuetudo id privilegium eis tribuat, vel etiam galero cardinalitio in caput rei occurrentis apposito. Intra urbem palatia cardinalitia, nisi titulis Ecclesiarum adhæreant, non gaudent jure asyli ex declaratione Gregor. XIII et Sixti V.; multo minus id privilegium conceditur palatiis principum secularium, vel eorum statuis, nisi princeps in certo loco profanum asylum constituere velit.—III. Nec Sacerdos Hostiam sacram deferens, gaudet jure asyli, nisi pia consuetudo aliud obtineat: nam nullo jure id cavetur; et à locis sacris, etiam propter majorem reverentiam, non est facienda extensio ad alios casus, sed standum est dispositioni Gregoriana, de qua infra. Ac proinde asyli jure non gaudent ara portatilis, supra quam in tentorio celebratur; calix cum patena et aliæ res sacræ; neque Crux, nisi proxima sit Ecclesia, tanquam ejus pars: nec Reliquiæ Sanctorum, nec domus rurales Regularium, nec domus piæ quæcumque auctoritate Episcopi non erectæ etc.

403. Q. IV. *Quæ personæ gaudeant asylo?*

R. Generaliter omnes specialiter non exceptæ. Et quidem:—1.º Banniti, interdicti et excommunicati, quibus solum ingressus formalis ad divina audienda, non verò materialis ad vitam salvandam in Ecclesia est prohibitus.

2.º Hæretici, excepta causa hæresis.

3.º Judei et alii infideles, si ante delictum signa conversionis ad fidem dederunt, et in asylo positi baptismum petant, quo sensu eis applicatur generalitas textus *c. 6. h. t.* At si ante delictum nulla signa ostenderunt, etsi petant baptismum, probabiliter non gaudent asylo: quia hæc petitio præsumitur ficta, nisi aliud ex indicis colligatur. Et hoc sensu procedit *l. 1. C. de his, qui ad Eccl. confug.*

Ex tribus tamen Decr. Cong. Immun. relat. à Fer. Pomp. Bibl. Verb. *Immun. ar. 2. n. 138.* absolute gaudent.

4.º Effractor carceris secularis, vel qui custodi juratam fidem dedit de reditu in carcerem, cum casus isti non excipiantur, ut sæpius declaravit S. Congr.

5.º Debitor in causa civili ob debita tributa et alias obligationes in carcerandus; etsi esset mercator, campsor, ad rationia obligatus, vel

fraudulentus decoctor suæ substantiæ, gaudet asylo ad evitandum squallorem carceris. Ità de jure civ. *l. 1. C. d. t.*, ubi clarè supponitur in Ecclesia evitari posse crimina et pondera debitorum, seu pœnas corporales pro his debitas: et clariùs id ipsum habetur *l. 6. pr. et §. 31. eod.*, quæ jura civilia generaliter approbantur a Sac. Canonibus *c. 6. h. t. ibi: ad mortem, vel pœnam, et C. in. 10. et 36. 17. q. 4.*—Neque obstat Constitutio Pii V. circa fraudulentos decoctores, quia ei derogatum est per Const. Gregorianam infra allegandam. Neque eo casu injustitia fit creditoribus: nam promissa impunitate, debitor vel per se, vel per procuratorem tenetur citatus comparere; alioquin servato juris ordine fiet immissio in ejus bona, vel proponetur eorum subhastatio *cit. lib. 6.* quæ utiliter perlegi potest.

6.º Servus adversus judicem gaudet asylo, quia respectu judicis reputatur pro libero; sed si nullum vel leve delictum commisit, juramento promissa impunitate, etiam invitus restituendus est domino: secus si grave delictum commisit, et iram domini timeat, dominus cogi debet, ut eum veneat, cum Reipubl. intersit, ne quis abutatur re sua, maximè servo (*cit. l. 6. §. 6. et Can. 31. metuentes. 17. q. 4. cap. 6. h. t.*) Idem proportionaliter dicendum de colonis, adscriptitiis, libertis, damnatis ad triremes et militibus, qui fugientes ad suos dominos, quibus obsequia debent, promissa impunitate, redire tenentur, nisi subsit gravius delictum, ob quod mors aut mutilatio, vel gravis pœna corporalis timeatur. Hinc fericidæ suis dominis subditi, et contra prohibitionem feras capientes, non sunt restituendi ex Ecclesia, nisi dominus juramento promittat, quòd nulla pœna corporali eos afficere velit. Si enim servus non est extrahendus, multo minus liber homo, nisi juramento promissa impunitate.

7.º Clerici seculares adversus judicem Ecclesiasticum quoad pœnas vindicativas corporales gaudent asylo in Ecclesia: ut si deberent degradari, curiæ seculari tradi, ad triremos condemnari etc.; ita Barbosa *lib. 2. J. E. cap. 3. à num. 135.* cum cit. DD.; item Zoes, Schmier, Engl, Schmalz, Reiff, etc. contra Abb., Sylv., Armill., Laym. Haunold etc. Nam jura generaliter hoc privilegium concedunt confugientibus, nec alicubi Clericos excipiunt *Cap. 9. 35. et seq. 17. q. 4. et cap. 6. h. t.*, et pro favore Clericorum respondit S. Congregat. in *Faventina* die 20 Aug. 1601. his verbis: *Clerici confugientes ad Ecclesiam, gaudent immunitate etiam respectu utriusque judicis*, ne scil. sint deterioris conditionis, quàm laici.

Dices: Immunitas personalis Clerici non obstat judici Ecclesiastico, quominus illum delinquentem puniat; ergò nec immunitas localis.—R. N. C. Nam immunitas personalis est exemptio à jurisdictione laica, non Ecclesiastica; aliàs Clericus à nullo unquam puniri posset; econtra immunitas localis est diversa, locis sacris concessa, ne rei eò confugientes abstrahantur. Ceterum quoad correctionem, disciplinam et pœnas Canonicas Clericus non gaudet asylo, et ideo judex Ecclesiasticus etiam in Ecclesia potest illum judicare, censuris innodare, beneficio privare etc., et hoc non plus suadet argumenta opposita. Vide *cit. Barbos. cujus tamen dicta non omnia probo, quatenus dicendis adversantur.*

8.º Religiosi adversus suos Superiores non videntur gaudere asylo; nam nullus effectus asyli applicari potest Religiosis. Non *defensio à pœna sanguinis* aut mutilationis, quia hanc Prælati regularis non infligit per *cap. 9. ne Clerici*; neque *defensio ab alia pœna corporali* et vindicta publica, aut defensio, ne religiosus extrahatur ex loco sacro; quia Prælati regularis alias pœnas, etiam gravissimas, dictare potest religioso delinquenti, ut pœnam perpetui carceris, treremium etc., eumque ex monasterio etiam invitum ejicere potest, et pœnas dictas exequi, ut praxis probat, juribus et Apostolicis Constitutionibus munita (*c. 2. de regular. in 6. Clem. 1. de privil. ibi: si quis vero etc. Const. Gregor. XV. incip. Universi Domini.*)

Dices cum Barbos. *l. c. et c. 6. h. t.*: Hæc quidem vera esse, si Religiosus delinquat intra claustrum; secus verò, si delinquat extra, et ad Ecclesiam alienam confugiat pro asylo.—R. Ecclesiam alienam non majorem esse immunitatem, quam proprii monasterii; ergo si in hoc non gaudet asylo, neque in illa. Barbosa supponit, sed non probat, quod delinquens in loco asyli, non gaudeat asylo, cum tamen ex Constit. Gregoriana soli homicidæ aut mutilatores in loco sacro homicidium aut mutilationem perpetrantes, priventur asylo, non verò alii aliter in loco asyli delinquentes. De praxi Romana, vi cujus Religiosi dicuntur gaudere asylo in aliena Ecclesia aut monasterio, cum plenam notitiam non habeam, nihil certi affirmare possum.

Cum neque ex Constit. Greg. XIV *Cum alias*, neque Bened. XIII *Ex quo divina*, neque Clementis XII *In Supremo Justitiæ*, nec tandem Bened. XIV *Officii nostri*, Idib. Martii 1730, Religiosi confugientes, sive ad Ecclesias sui Ordinis, sive ad quascumque Ecclesias et monasteria aliorum Ordinum, priventur jure asyli pro delictis non exceptis in dictis Constitutionibus, nullo fundamento dici potest, eo non posse gaudere, cum non debeat esse deterioris conditionis, quam ceteri rei, etiam gravioris criminis juxta Decret. S. Cong. Immunit. in *Fulignaten.* 9 Martii 1639, et in *Neapolitan.* 11 Octob. 1692. Et quamvis in *Æsina* 19 April. 1701, declaratum fuerit ab eadem Cong. Provinciale Ordinis Minorum Observ. Reform. non incurrisse excommunic. pro extractione sui religiosi ab Ecclesia *Æsina* ejusd. Ord., indeque per rescriptum ad preces Procuratoris General. à Clem. XII indulta fuerit 19 Septemb. 1734. Provincialib. et Guard. Ordinis facultas ducere faciendi delinquentes religiosos et contumaces ab Ecclesiis eorum respectivè conventuum ad claustrales carceres, hæc tamen revocata fuit per organum Secretariæ memorialium, ut vocant, 28 Julii 1736 ad instantiam ejusdem S. Cong. Immunitat. cum expressa declaratione, ut in similibus refugii et extractionis casibus procedatur juxta terminos juris, prout legitur in originali mandato in scriptis transmissio à Card. Corsini, tunc memorialium Secretario, Commissario generali Ordinis. Unde corrigendi sunt Auctores in contrarium scribentes; et maxime Matthæucci, Official. cur. cap. 24. quoad Immunitat. n. 19. sicut cit. Decreto Congr. ann. 1701. ut supra revocato.

104. Q. V. Qui delinquentes non gaudeant asylo loci sacri?

R. Attento jure hodierno, illi solùm, qui exprimuntur in Constit. Greg. XIV *Cum alias nonnulli*. 9. Cal. Jun. 1591 et in Const. 4. Bened. XIII incip. *Ex quo divina* 1725 idus Jun. ab asylo excluduntur:

1.º *Publici latrones*, qui in viis publicis per insidias, vel in domibus privatis per violentiam homines aggrediuntur, eos spoliando, et se defendentibus eadem aut vulnera infligendo.

2.º *Publici grassatores viarum*, qui in viis et stratis publicis viatores aggrediuntur et spoliant; attamen absque cæde et vulneratione. Ut quis dicatur latro vel grassator publicus, sufficit unicus actus in via publica aut viciniali admissus; dummodò tamen grassati, seu invasi mors, aut membrorum mutilatio secuta fuerit (*cit. Constit. Benedict. §. 3*); ex quo colligo latronem et grassatorem publicum ferè synonymicè hic usurpari. Sed hic quæri potest, quot grassationes requirantur, si mors aut mutilatio non sequatur? Ex communi DD. videntur requiri saltèm duæ aut plures grassationes, cum ex unico facto non censeatur quis statim dici grassator. Latronibus et grassatoribus accensentur etiam piratæ et hujusmodi publici deprædatores; non verò fures, qui simplex furtum committunt, vel qualificatum sine violentia.

3.º *Depopulatores agrorum*, non tantùm nocturni, ut dicitur *c. 6. h. t.*, sed probabilius etiam diurni, qui per ignem suppositum, vel alio modo fructus agrorum vel arborum devastant; nam Constit. Gregoriana non tantùm firmat jus antiquum, sed illud reducit ad novam formam, et casus aliquos addit; ergo cum indistinctè ab asylo excludat *depopulatores agrorum*, censetur excludere etiam diurnos.

4.º *Homicidium*, vel mutilationem membrorum in ipsis Ecclesiis, earumve cæmeteriis committentes. Quo casu comprehenduntur etiam illi, qui stantes in Ecclesia vel cæmeterio interficiunt stantes extra Ecclesiam vel cæmeterium, aut ipsis membrum mutilant; et qui stantes extra Ecclesiam aut cæmeterium occidunt stantes intra Ecclesiam vel cæmeterium, aut iis membrum mutilant; et qui confugientibus vim inferunt, atque ipsos ab Ecclesiis, alioque loco immuni violenter extrahunt et abducunt: *cit. Const. Bened. §. 4.* Ceterùm sub hoc casu non continentur alii delinquentes in Ecclesia, ut fures in templo furantes, vulnerantes sine mutilatione, via necessariæ defensionis occidentes, vel ex subita ira et provocatione, ut teste Pignat. censuit S. Congr. Immun.; quia Constitutiones istæ, cum sint odiosæ, non debent extendi ad hos casus non expressos.

5.º *Proditoriè proximum suum occidentes*. Magna inter DD. est controversia, an ad homicidium proditorium requiratur, ut quis non tantùm ex insidiis, sed etiam sub specie amicitiae saltèm communis, alterum nihil simile cogitantem occidat: hodie pro præsentis casu cessat hæc controversia, quia *cit. Const. Benedict. §. 6.* privat immunitatis privilegio interficientes proximum suum animo præmeditato ac deliberato, ac proinde non requiritur, ut homicidium præmeditatum fiat sub specie simulatæ amicitiae.

6.º *Assassini*, qui ex communi sententia sunt quicumque tam fideles, quam infideles qui pecunia conducti aliquem christianum improvise oc-

eidunt. Sub hoc casu continentur non tantum mandatarii exequentes, sed etiam mandantes, secuto effectu occisionis, etsi promissio mercedis nullum habuerit effectum (*cit. Const. Bened. §. 3.*) Ex quo à sensu contrario colligitur, quòd mandantes fieri homicidium sine qualitate assassinatus, non videantur privati asylo, quia in hac materia odiosa mandantes non veniunt nomine *occidentium*. Item colligitur, quòd mandans fieri homicidium assassinium, non secuto effectu, non privetur asylo, licet forsitan contrarium insinuetur, *c. 1. in fin. de hom. in 6.*, quia in Const. Ben. expressè additur: *dummodò assassinium reipsà patratum fuerit.* Cùm verò dictus Pontifex casum istum non declaraverit de teste et iudice pecunia corruptis, et moraliter ad mortem condemnati concurrentibus, videntur isti non comprehendi sub assassinii, vel saltè de hoc dubium est. Porrò hoc nomen assassinorum tractum est ab assassinis populis infidelibus ad Phœnicis montes habitantibus, quorum præcipua obligatio fuit observare principis sui mandata in trucidandis principibus, magistratibus et populis christianis. Atque ita assassinus magis propriè est, infidelis pecunia conductus ad occidendum christianum: sed hic ut dixi, nomine assassini venit etiam fidelis hoc modo conductus.

7.º *Hæretici* in causa hæresis, quia rebelles filii non merentur favorem Matris Ecclesiæ, juxta Constit. Joan. XXII *Ex parte* 13 Aug. 1316.

Hæc Constit. confirmata est à Benedict. XIV in Epistola ad Inquisitores S. Inquisitionis *Elapso* 20 Febr. 1751, quibus præscribit modum extrahendi à loco immuni reos hæresis, certiorato Episcopo, vel ante, vel post capturam, prout secreti servandi lex postulaverit, ne illi iudicia communicentur. Si verò agatur de aliis criminibus tam exceptis, quam non exceptis à beneficio asyli, quorum cognitio spectat ad eorum tribunal, quia patrata sint ab iis, qui ejusdem tribunalis jurisdictioni subsunt, præcipit servanda esse in eorum extractione, quæ in sequentibus Const. Benedicti XIII et Clementis XII sancita sunt. Ad lit insuper reos delictorum non exceptorum fugitivos ex trirēibus, vinculis, vel alio pœnæ loco, gaudere pariter privilegio asyli, si effugerint, quando è manibus ministrorum justitiæ liberi essent, nisi obtenta sit ab Apostol. Sede, vel ab Episcopo hoc indulto donato, facultas pro illorum recuperatione.

8.º *Rei criminis læsæ majestatis* in ipsam personam principis, aut vulnerando illum, conjurando, machinando in necem ejus. Crimen autem læsæ majestatis non committitur nisi à subdito.

Et hi sunt 8 casus in Const. Greg. §. 3 expressi, reos ab asylo excludentes, quibus Benedict. XIII *cit. Constit.* sequentes addidit, nempe: falsificantes litteras Apostolicas; ministros montium pietatis, aut banchi furtum, aut falsitatem ibidem committentes, ut pœnæ ordinariæ locus sit; conflantes, adulterantes, vel ton dentes quascumque monetas aureas vel argenteas, etiam principum exterorum, si in loco ubi crimen admittitur, liberum habeat usum et commercium; vel dictas monetas conflatas, adulteratas, aut detonsas scienter ita expendere et erogare præsumentes, ut fraudis conscii atque participes censi possint; ac tandem illos, qui sub nomine

curiæ alienas domos ingressi, rapinas ibi committunt cum homicidio tan mutilatione alicujus ex domesticis earumdem domorum, vel etiam exerit, quem ibi sortè reperiri contigerit.

Clemens verò XII Constit. *In supremo* 1 Feb. 1734, excludit ab immunitate etiam quoscumque Ecclesiasticos homicidii reos, declaratque omnes tam laicos, mulieribus etiam comprehensis, quam Ecclesiasticos, qui in ditione Sedi Apostolicæ mediatè, vel immediatè subjecta «Ex causa et occasione homicidii etiam in rixa commissi cum armis seu instrumentis suapte natura aptis ad occidendum inquisiti et processati, vel in contumaciam banniti et condemnati fuerint, dummodò homicidium non fuerit casuale, vel ad propriam defensionem, immunitatis præfatæ beneficio minimè gaudere.» Declarat insuper «homicidii reos natuminores 25; majores verò 20 annis tam laicos, quam Clericos, atque omnes et singulos sive laicos, sive Clericos, qui mandatum, consilium, instigationem, auxilium, cooperationem aut aliam operam occisori præbuerint, ex quorum singulis pravis actibus homicidium evenerit, in dicta Benedict. Constit. comprehensos esse, ac deinceps censi debere.»

Bened. XIV Constit. *Officii nostri* Idib. Mart. 1750, declarat prædictos omnes, regularibus et militibus etiam comprehensis, non obstantibus militaribus privilegiis, licet homicidium commissum non fuerit cum armis ad mortem inferendam aptis, sed etiam cum baculo et saxo, quamvis in rixa, si actus prodierit ex odio et nocendi animo, sicut si secuta fuerit mors ex vulnere inflicto cum gravi vitæ periculo juxta relationem chirurgi ad illud inspiciendum acciti, ita ut vulnerans interim extrahi possit, servatis servandis, è loco immuni, nec eidem restituendus, donec elapsum fuerit tempus à legibus constitutum, intra quod vulneratus superstes vixerit.

Ex altera Constit. Bened. XIV *Detestabilem* 4 idus Novemb. 1752, excluditur etiam ab Ecclesiasticæ immunitatis beneficio reus homicidii perpetrati in duello, sive publico, sive privato.

Præter hos casus alii non sufficiunt ad privationem asyli, ut patet ex Const. Gregor. §. 2, 3 et 4., ubi omnia jura antiqua revocat, et in unam formam reducit, et Const. Bened. §. 10. ibi: *in reliquis porrò casibus tam in hac nostra, quam in Gregoriana Constitutione non exceptis etc.* Neque facile consuetudine aliquid tribuendum est, cùm consuetudo ista inimica sit immunitati Ecclesiasticæ; sed si enormis casus accidat, consensus Sedis Apostolicæ requirendus erit, ut reus ex loco sacro extradatur. Unde asylo gaudent fures sacrilegi, raptores virginum, sodomitæ, simoniaci, perjuri, etc.; qui tamen à pœnitentiâ, et damnis resarciendis, quæ proximo causarunt, non excusantur (*c. 6. h. t.*)

403. Q. VI. *Quæ beneficia habeat reus confugiens ad Ecclesiam in casu non excepto?*

R. 1.º Recipi debet; aliàs eum repellentes incurrunt excommunicationem reservatam (*Extrav. 3. de pœnit. et remiss. int. com.*)

2.º Alimenta ex bonis suis ei suppeditari debent absque ullo impedimento iudicis laici. Si verò bona propria non habeat, nec consanguinei

vel alii ei succurrere possunt, Ecclesia ipsum alet, et is tenebitur laborare in commodum Ecclesiae.

3.º Judex laicus circa reum nihil criminaliter disponere potest, non judicare, vel ad mortem aut pœnam gravem condemnare: multò minùs reum ab Ecclesia extrahere potest; et si extraxit, tenetur illum Ecclesiae spoliatae restituere (*Can. 8. 9. et seqq. 17. q. 4.*); foris tamen extra Ecclesiam potest vigilias ponere.

Non tenetur autem illum restituere, si dolo tantùm extraxerit, cùm dolus in hoc casu ad facultatem potiùs ipsius, quàm ad circumventionem judicis debeat retorqueri, ut respondit Innoc. III. Episcopo Lingonen. *c. Cùm dilectus 6 de iis, quæ vi etc.* Et quamvis secùs statutum fuerit à Concilio Aurelianensi celebrato an. 541, cùm tamen fuerit peculiare unius provinciae, illius tantùm terminis concluditur. Ideoque attendendum est decretum Cong. particularis 22 Decemb. 1716 à Clem. XI approbatum (quod refert. Bened. XIV. Instit. 41. §. 9.) «*Illæ duntaxat extractiones suffragentur (extracto à loco immuni), quæ aut violenter patratæ, aut sub fide salviconductus ab aliquo iudice ordinario, seu delegato concessi ac subscripti secutæ fuerint. Qui tamen salvus conductus suffragari poterit pro tempore tantùm in eo præscripto.*»

4.º Rector Ecclesiae servare debet vitam et membra confugæ (*c. 6. h. t.*), neque reum extradere debet, nisi juramento promissa impunitate, et ne privilegium inutile sit reo, tenetur ei iudex remittere pœnam corporalem.

Circa extractionem rei et consignationem curiæ seculari, attendenda sunt sancita à Ben. XIII et Clem. XII, ut in additione in calce sequentium.

5.º Si reus spontè fugiat ex loco asyli, licitè capitur à iudice laico, quia desinit esse in loco immuni; at rector Ecclesiae reum, etiam spontè volentem, non potest extradere iudici laico, nisi de licentia Papæ, cùm reus favori publico Ecclesiae renuntiare non possit, licet ipso facto spontè egredi possit absque extraditione.

406. Q. VII. *Quid juris observandum in casu excepto, quo reus non gaudet asylo?*

R. 1.º Nec rector Ecclesiae tradere, nec curia secularis seu iudices laici sua auctoritate reum extrahere possunt absque licentia Episcopi: secùs laici incurrunt pœnas violatorum immunitatis Ecclesiasticæ.

2.º Rector Ecclesiae, facta simplici narratione facti, totam istam causam defert ad Episcopum, qui solus, vel ab eo deputatus, est in illa iudex privativè, excluso quocumque Prælato inferiori, etiam exempto, vel ordinario in suo territorio, ita ut is teneatur quæstionem istam, *an reus gaudet asylo?* deferre ad Episcopum vicinorum quoad commorationem, non quoad diœcesim.

3.º Episcopus ante omnia videre debet, an sint indicia delicti sufficientia ad capturam, et si adsunt, conjiciet reum ad carceres curiæ Ecclesiasticæ, ibidem custodiendum, etiam adhibita custodia seculari, donec constet ex processu, an crimen sit exceptum et patratum.

4.º In hoc iudicio citandi et audiendi sunt procurator Ecclesiae et ipse reus, utrique concessis necessariis dilationibus; et quamvis Episcopus stare possit processu, quem iudex laicus formavit antequam reus ad Ecclesiam fugeret, non tamen tenetur, cùm sit diversa causa immunitatis et delicti puniendi, sed ipse instituere potest novum processum, recipiendo testes et attestaciones; et deinde processum publicando, ne reo et Ecclesiae tollatur facultas se defendendi. Tandem Episcopus fert sententiam definitivam, an crimen sit exceptum, vel non: quæ sententia, nulla appellatione obstante, danda est executioni, licet Bonacina admittat appellationem curiæ seculari.

5.º Lata sententia contra reum, quòd crimen sit exceptum, si adsint indicia delicti ultra torturam, tunc primùm reus iudici seculari traditur, exacta tamen receptaque priùs ab eo obligatione in forma juris valida de restituendo extracto, si is indicia contra se prolata diluerit et purgaverit; secùs, si ea non diluerit, secundùm formam juris contra eum à curia seculari procedetur. At si indicia patratæ criminis ultra torturam non adsint, reus ab Ecclesia extractus, non in carcere curiæ secularis, sed Ecclesiasticæ custodiendus est; nec inde tradendus, donec Episcopus cognoscat crimen exceptum fuisse commissum, vel saltèm adesse indicia ultra torturam, ut crimen à reo fuisse patratum moraliter credi possit. Ità hæc omnia habentur in *Const. Gregor. §. 4. et 5. et Benedic. §. 8. et 9.* Cùm verò *Bened. XIII cit. Const. §. 7.* cassaverit et annullaverit omnes interpretationes DD. et declarationes S. Congr. Immun., quatenus ejus Constit. adversantur, ex hactenus dictis facilè scies, qualiter emendandæ sint sententiæ antiquiorum DD. super Cons. Gregoriana scribentium.

Ex cit. Constit. Clem. XII, quoties de homicidio deliberato, vel per insidias, aut etiam per rixam patratum iudicium statuitur, satis est in ditione Ecclesiastica, ut foro seculari reus committatur, habere indicia non ultra torturam, ut Benedictus XIII præceperat, sed acquisita, seu subministrata ad torturam tantùm sufficientia.

Ne autem erretur in modo et forma extrahendi reos, attendenda est regula ab eodem Benedict. XIII præscripta §. *Quotiescunque* ibi: «*Tunc curia Ecclesiastica ad ejusdem delinquentis extractionem ab Ecclesia, aliisve locis immunibus, ope ac medio suorum executorum, implorato etiam quatenus opus sit brachii secularis auxilio, et cum interventu personæ Ecclesiasticæ ab Episcopo deputandæ, procedere teneatur, extractumque ad suos carceres asportari, ac ibi sub tuta custodia detineri curet et faciat. Ubi verò ex processu informativo desuper conficiendo constet de crimine excepto, ac insuper adversus eumdem extractum talia resultent indicia, ut crimen ab eo fuisse patratum moraliter credi possit (quæ quidem indicia juxta regulas juris vocantur ultra torturam), eo tandem casu præfatum extractum ministris et officialibus curiæ secularis tradere et consignare possit ac debeat: exacta tamen, receptaque priùs ab ipsis obligatione in forma juris valida restituendi extractum Ecclesiae sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Nobis, ac pro tempore existenti Romano Pontifici reservatæ, quatenus idem extractus indicia contra ipsum acquisita in*

suis defensionibus purget ac diluat. Quod si ea minimè purgaverit, et verè delinquens repertus fuerit, curiæ seculari in ipsum tali casu, ut juris esse censuerit, agere atque procedere licet.»

In contrafacientes autem accessit declaratio Bened. XIV cit. Const. *Officii nostri*, ibi: «Contrafacientes quoque, et transgressores, easdem omnes pœnas, quæ in præallegatis Constitutionibus indictæ sunt, omninò incurrere statuimus, atque sancimus: Decernentes, in numero trasgressorum hujusmodi eos etiam esse et censeri, qui, in spretum Ecclesiasticæ auctoritatis et canonicarum sanctionum, præscripto ad Superiores Ecclesiasticos recursu posthabito, Ecclesias et loca immunita obsidere præsumunt, ac impediendo, ne ad illos, qui sacro confugio se tuentur, alimenta deferantur: sive aliter, eosdem in curiæ secularis potestatem se dedere cogunt; Nos enim eos, qui talia ausi fuerint, sive confugientes hujusmodi de exceptis delictis, sive de aliis non exceptis inquisiti sint, omnes et singulas pœnas atque censuras adversus Ecclesiasticæ immunitatis violatores, in jure ac in prædictis Const. Apostolicis latas atque statutas, incurrere decernimus ac declaramus.»

In hac eadem Constit. præscriptus est modus extrahendi reos delicti excepti perpetrati in una ditione, si rei confugiunt ad locum immunem in alteram; ibi: «Mandamus, ut si hujusmodi confugientes delictum aliquod ex iis, quæ in Apostolicis Constitutionibus præfatis excepta sunt, in temporali Romanæ Ecclesiæ dominio patnaverint, indicia ad capturam requisita, ab Episcopo diœcesano, seu respectivè viciniore illius loci, in quo delictum commissum fuit, excipiantur, seu cumulentur, eaque ad Episcopum alterius loci, in quo delinquens asylum cœpit, sine mora transmittantur; ut hic nimirum, quatenus traditioni præfata locus esse debeat, extractionem delinquentis è loco immuni, auctoritate sua et cum interventu personæ Ecclesiasticæ fieri mandet. Eadem ratione, si in præfatis aliorum principum ditionibus, in quibus traditionis prædictæ consuetudo viget, ejusmodi delictum commissum fuerit, quod sive in vim Gregorianæ aut Benedictinæ Constitutionis, sive ratione concordati cum Apostolica Sede initi, sive extensionis alterius Constitutionis Clementis XII ab eadem Apostolica Sede specialiter impetratæ pro excepto haberi debeat; volumus et statuimus, ut Episcopus ille, ad quem ratione loci delicti commissi, id pertinere dignoscitur, memorata indicia ad capturam requisita cumulari faciat, eaque transmittat ad Episcopum ditionis Ecclesiasticæ, intra cujus jurisdictionis fines illius delicti reus asylum delegit; ut hujus scilicet Antistitis auctoritate, aliisque servatis servandis à confugii loco extrahi: ac si ita res feret, externæ postulanti curiæ valeat consignari.»

Præcipit tamen in extractione et reliquis omnibus servari dictas Constitutiones et concordata.»

407. Q. VIII. *Quæ sint pœnæ violantium immunitatem localem Ecclesiarum?*

R. 1.º Præter gravissimum peccatum sacrilegii et injustitiæ, quo læditur loci sanctitas, et violatur jus quod Ecclesia habet ad defendendum reum, violatores ejusmodi de jure Can. ipso facto incurrunt excommuni-

cationem, qui cum effectu reum extrahunt, vel extrahi faciunt, vel extractum non restituunt, dum is indicia contra se prolata diluit, atque ita contraveniunt formæ à dictis Pontificibus præscriptæ Const. Gregor. §. 8. et Benedict. §. 9, quam excommunicationem reservatam esse Sedi satis clarè insinuatur in his Constit. et *Extrav. 3. de pœnit. et remiss.*, et teste Barbos. declaravit S. Congr. Concil. Excusantur autem ab hac excommunicatione ignorantes, attentantes extrahere, effectu non secuto: et probabiliter, ut sentit Delbene, qui extrahunt, sed moniti mox restituunt reum; quia moraliter et in effectu non censetur extractus, qui mox restitutus est.—2.º Incurrunt pœnam pecuniariam et pœnitentiam publicam (*Can. 20. et seq. in fin. 17. quæst. 4.*), quæ pecunia convertenda est in usum Ecclesiæ læsæ. Dicit Clarus, quod pœna 30 librarum argenti seu 900 solidorum, sit antiquata; sed oppositum est verius, cum pœnæ juris antiqui innovatæ sint per dictas Constit., et per Trid. S. 23. c. 20. *de refor.* Pœna capitalis de jure civili l. 2. 6. *C. de his, qui ad Eccl. conf.* statuta, non est in usu, sed attenduntur pœnæ à jure Can. inflictæ.

Ex cit. Constit. Clem. XII. occisor puniendus est pœna ordinaria, licet homicidium sequutum fuerit in rixa, si ille fuerit auctor ejusdem rixæ; à qua pœna non eximit calor iracundiæ: «Ubi inter tempus rixæ, ac patratum homicidium sex horarum spatium intercesserit, id sufficere volumus, ut reus ad actus extraneos diverterit, vel divertisse debuerit.» Insuper ibidem declaratur: «Prædicta pœna ordinaria teneri, ne dum ore proprio homicidium confessos, sed etiam qui de commisso homicidio juxta juris Can. et civil. dispositionem, quam in ceteris quibuscumque delictis sartam tectamque fore volumus, convicti fuerint, quibusvis prætensis usu et stylo, rebusque judicatis in contrarium minimè attentis.»

TITULUS L.

NE CLERICI VEL MONACHI SECULARIBUS NEGOTIIS SE IMMISCEANT.

408. Præsens titulus coincidit cum primo ejusdem libri; quia ad vitam et honestatem Clericorum ac monachorum spectat secularia negotia, hoc est, officia et opera reipublicæ secularibus propria vitare, juxta illud Apostoli 2. *Timoth. 2. v. 4.*; *Nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus.* Ac proinde nomine negotii non accipitur hic pactum ultrò citroque obligatorium, sicut in l. 3. ff. *de præscr. verb.*, nec controversia litigiosa, sicut lib. 16. ff. *de legation. lib. 36. ff. de jur. fisc.*, nec pro eo negotio, quod carnem sapit, et spiritui adversatur, atque à laicis etiam est vitandum; sed pro negotio de se licito, attamen personis sacris indigno.

a—Agitur de hac materia in Sexto h. t.—In Decreto dist. 86. *Can. 24. et seqq. et d. 88 et 22. q. 4. et 33. q. ult. et sparsim in tr. de pœnit.*—Trid. Sess. 22. *cap. 1 de ref.*—Item sparsim C. de Episc. et Cler.